

Grzegorz Leszczyński

Izabela Kaniowska-Lewańska (1908-1994)

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 28, 163-164

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Grzegorz Leszczyński

IZABELA KANIOWSKA-LEWAŃSKA

1908 – 1994

Prof. Izabela Kaniowska-Lewańska urodziła się w roku 1908 w Tarnówce na Podolu, po studiach na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego pracowała jako nauczycielka. Po wojnie redagowała czasopismo dla młodzieży „Płomień”, następnie podjęła pracę wykładowcy literatury dla dzieci i młodzieży w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu (1948-1969) i na Uniwersytecie Warszawskim (1969–1976).

Dla nas, Jej młodszych współpracowników, Jej uczniów, stanowiła zawsze widomy znak obecności tamtego pokolenia: pierwszego pokolenia badaczy literatury dla dzieci i młodzieży. Wraz z profesorami Jerzym Cieślifikowskim i Krystyną Kuliczkową była pionierem: przecierała szlaki, znaczyła pierwsze drogowskazy w gąszczu poplątanych ścieżek, po których przed nią nie wędrowali najbardziej nawet wnikliwi zwiadowcy. Drogowskazy stawiała w sposób przemyślany, z rozmysłem i podziwu godną intuicją. Zaczęła od spojrzenia panoramicznego: jej monograficzna książka *Literatura dla dzieci i młodzieży do roku 1864*, wydana po raz pierwszy przed trzydziestoma laty (1960), wielokrotnie wznawiana, funkcjonuje do dziś jako fundamentalny podręcznik akademicki, służy także nauczycielom, bibliotekarzom, krytykom literackim, wydawcom. Jest to praca monograficzna o początkach polskiego i światowego piśmiennictwa dla młodych odbiorców, poświęcona pierwszemu pisarzom, pierwszym czasopismom i pierwszym krytykom tej dziedziny twórczości. Synteza poprzedziła opracowania szczegółowe. W następnych latach prof. Lewańska przygotowała monograficzne książki o pierwszych polskich autorach utworów dla dzieci: *Twórczość dla dzieci i młodzieży Klementyny z Tańskich Hoffmanowej* (1964) oraz *Stanisław Jachowicz. Życie i działalność* (1970).

Prace te musiały zyskać od początku uznanie, skoro władze rektorskie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, gdzie wówczas prof. Lewańska pracowała,

zleciły jej utworzenie Zakładu Literatury dla Dzieci i Młodzieży – pierwszej tego typu jednostki badawczej i dydaktycznej w Polsce; Zakład istnieje do dziś.

Szczytowy okres Jej działalności badawczej przypadł na lata sześćdziesiąte, przygotowała wówczas trzy wymienione rozprawy monograficzne. Równolegle podjęła trud organizowania badań naukowych. W Opolu założyła oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, przez wiele dalszych lat brała czynny udział w jego pracach; następnie weszła w skład Zarządu Głównego. W 1969 roku, na krótko przed emeryturą, przeniosła się do Warszawy – tu wraz z prof. Krystyną Kuliczkową powołała do życia Międzyuczelniany Zespół do Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży, skupiający rosnące grono wykładowców ze wszystkich uczelni; pracami Zespołu kierowała do r. 1976.

Była wychowawcą młodzieży, pod Jej kierunkiem powstało kilka prac doktorskich i ponad sto magisteriów. Była nauczycielem doświadczonym i wytrwałym, z gronem swoich wychowanków z gimnazjów lat międzywojennych utrzymywała przyjacielskie kontakty do ostatnich dni życia, zawsze interesowała się pracami swych doktorantów, ich życiem, zmartwieniami, ich codziennym bytowaniem.

Jej śmierć przyjęliśmy ze świadomością, iż tamto pokolenie odeszło. Odeszło pokolenie pierwszych badaczy literatury dla dzieci. Dwadzieścia lat temu żegnaliśmy profesora Jerzego Cieślikowskiego; dziesięć lat temu – profesor Krystynę Kuliczkową. W tym 1994 r. odeszła prof. Izabela Lewańska, ostatnia z wielkiej trójcy pionierów i mistrzów.